www.nationalromacentrum.org

WE EFFECT

ИСТРАЖУВАЊЕ НА ТЕМА:

ДОСТАПНОСТ НА МЕРКИ ЗА РАЗВОЈ НА КОМПЕТЕНЦИИ И СТЕКНУВАЊЕ КВАЛИФИКАЦИИ

Билјана Мојсовска Манојлова

НОЕМВРИ, 2020

ИСТРАЖУВАЊЕ НА ТЕМА:

ДОСТАПНОСТ НА МЕРКИ ЗА РАЗВОЈ НА КОМПЕТЕНЦИИ И СТЕКНУВАЊЕ КВАЛИФИКАЦИИ

Ноември, 2020

Издавач:

ЗДРУЖЕНИЕ НАЦИОНАЛЕН РОМСКИ ЦЕНТАР

Национален ромски центар
ул. Доне Божинов бр.11/5, 1300 Куманово
тел/факс: 031/ 427-558

e-mail: info@nationalromacentrum.org
web: www.nationalromacentrum.org
www.ednomagazine.com

Авторка:
Билјана Мојсовска Манојлова

Проект „Зајакнување на жената Ромка во Република Северна Македонија"

Истражување за достапност на мерки за развој на компетенции и стекнување квалификации е изработен во рамките на проектот „Зајакнување на жената Ромка во РСМ" кој го имплементира Национален ромски центар со поддршка на We Effect. Проектот се имплементира во 6 општини: Куманово, Кочани, Кичево, Штип, Прилеп и Велес во период од 01.05.2019 – 31.12.2020г. Главна цел на проектот е подобрување на социо-економскиот статус и социјална инклузија на жената Ромка и млади во Северна Македонија.

Овој материјал е целосно финансиран од Шведската агенција за меѓународна соработка и развој - Sida и Шведската организација за развој We Effect. Sida и We Effect не се одговорни за презентираното мислење во публикацијата. Авторите се одговорни за содржината.

1. СОДРЖИНА

1. Вовед . . . 3

1.1. Опис на проектот . . . 3

1.2. Предмет на истражувањето . . . 3

1.3. Цел на истражувањето . . . 3

2. Ромките и Ромите како маргинализирана група - состојба и предизвици . . . 5

2.1. Социо-економска состојба на Ромите во планските региони опфатени со проектот . . . 5

2.1.1. Образование . . . 6

2.1.2. Вработување . . . 6

3. Политики . . . 9

3.1. Приказ на релевантната стратешка рамка . . . 10

3.1.1. Стратегија за образованието 2018 - 2025 . . . 10

3.1.2. Стратегија за образование на возрасните . . . 10

3.1.3. Концепција за основно образование на возрасни . . . 11

3.2. Надлежни институции и тела . . . 11

3.2.1. Министерство за образование и наука . . . 11

3.2.2. Центар за образование на возрасните . . . 12

3.2.3. Ј.У. Центар за образование на возрасните – Скопје . . . 12

3.2.4. Совет за образование на возрасните . . . 13

3.3. Актуелни политики . . . 14

3.3.1. Верификација на програми за неформално образование на возрасните . . . 14

3.3.2. Валидација на неформално и информално учење . . . 15

4. Потреба од вештини . . . 16

4.1. Потреба од вештини во регионите опфатени со проектот . . . 16

5. Мерки и можности за образование и обука од интерес на целната група на проектот . . . 17

5.1. (До)оформување на основно образование на возрасните . . . 17

5.2. Оформување на средно стручно образование . . . 17

5.3. Стекнување на компетенции и/или стручни квалификации преку учество во верификувани обуки според Посебни програми за неформално образование на возрасни . . . 19

5.4. Обуки во рамките на Оперативниот план за активни мерки за вработување 2020 . . . 19

6. Релевантни проекти . . . 20

6.1. Образование за вработување - Education for Employment E4E@mk . . . 20

6.2. Проект „Проценка на КОмпетенции за РЕинтеграција" - CORE - COmpetences for REintegration . . . 20

7. Користена литература . . . 21

8. Анекси . . . 22

Анекс 1
Листа на понудувачи на верификувани обуки за неформално образование за возрасни . . . 23

Анекс 2
Листа на понудувачи на основно образование за возрасни . . . 33

Анекс 3 . . . 34

Обуки според Оперативен план за активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот за 2020 година . . . 34

1. ВОВЕД

1.1. ОПИС НА ПРОЕКТОТ

Ова истражување се изведува за потребите на Здружението „Национален ромски центар“од Куманово, во рамки на проектот „Зајакнување на жени Ромки во Република Северна Македонија“, со финансиска поддршка на We Effect.

Целта на проектот е да даде придонес за подобрување на социо-економскиот статус и социјалната вклученост на жените Ромки и млади Роми во Северна Македонија.

Специфични цели на проектот се:

- **Организациски развој на Националниот ромски центар (НРЦ) во родова рамноправност и вклучување на родовите аспекти во главните политики;**
- **Економско зајакнување на Ромите, со фокус на жени и девојки;**
- **Зголемување на пристапот до правда за жените Ромки, девојчињата и момчињата и застапувањето базирано на пристапот базиран на човекови права на локално и национално ниво;**
- **Зголемена мобилизација на пристап до мерки за вработување и активирање на пазарот на трудот на Ромите, особено на младите;**
- **Зголемен пристап до заштита на работничките права врз основа на пристап базиран на човекови права (HRBA) на локално и национално ниво;**

1.2. ПРЕДМЕТ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Предмет на истражувањето е сѐопфатен и систематичен преглед на можностите за образование на возрасни поединци со ниско ниво на основни вештини и квалификации, во еден поширок контекст, почнувајќи од политиките и стратегиите на државно ниво, стратешките документи кои ги креираат условите и го уредуваат образованието, надлежни институции, видот и опфатот на конкретни мерки, како и понудувачите кои изведуваат програми за формално (основно) образование на возрасни и програми за неформално образование на возрасните, што водат до стекнување знаења, вештини и компетенции и/или до стекнување на стручна квалификација.

Имајќи предвид дека проектот се реализира во 5 плански региони, во општините Куманово, Кочани, Кичево, Штип, Велес и Прилеп, особен акцент ќе биде ставен на мапирањето на програми и можности за дооформување основно, односно посетување обуки за неформално образование што води до стекнување квалификации, развој на вештини и компетенции,кај понудувачи лоцирани во дадените општини.

1.3. ЦЕЛ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Како такво, ова истражување ќе даде поддршка во реализацијата на гореспоменатиот проект, со тоа што информациите и резултатите што ќе произлезат од него, ќе му дадат јасна и сѐопфатна слика на носителот на проектот и ќе му помогнат во понатамошното стратешко управување и насочување на проектот. Преку дефинирањето на формата на поддршка кон градењето на свеста за потребата од, и пристапот до соодветно образование, со цел јакнење на капацитетите и унапредување на вештините и компетенциите и подигање на нивото на квалификации на младите Ромки и Роми, ќе се придонесе кон зголемување на конкурентноста и пристапот на пазарот на труд, на вработливоста и кон подобрување општата економска состојба на оваа чувствителна општествена група, што се воедно и целите на овој проект.

Актуелните информации за достапни мерки и програми поврзани со стекнување компетенции, вештини и квалификации, во следната фаза од овој проект ќе бидат преточени во прирачник кој ќе служи како алатка за сите оние организации кои директно работат на терен со Ромките и Ромите и ќе им помогне во процесот на подигање на свеста на оваа маргинализирана група за важноста на образованието и неговата улога во зголемувањето на нивната вработливост. Воедно, прирачникот ќе содржи актуелни информации за можности за (до)образование и обукаи ќе им го олесни пристапот до информации за соодветно образование што би им го отворило патот до потенцијално вработување.

2. РОМКИТЕ И РОМИТЕ КАКО МАРГИНАЛИЗИРАНА ГРУПА - СОСТОЈБА И ПРЕДИЗВИЦИ

2.1. СОЦИО-ЕКОНОМСКА СОСТОЈБА НА РОМИТЕ ВО ПЛАНСКИТЕ РЕГИОНИ ОПФАТЕНИ СО ПРОЕКТОТ

Иако податоците од Пописот од 2002 година[1] укажуваат дека застапеноста на Ромите во вкупното население во Република Северна Македонија изнесува приближно 2,7%, според индикациите на локални НВОзастапеноста е многу поголема и изнесува дури до 6%[2]. Според најновите податоци од Светската банка и УНДП, базирани на Еуростат, вкупниот процент на Ромите како етничка заедница во однос на вклупното население изнесува 9.6%[3].

Како причина за разликите во однос на официјалните статистички податоци се наведува големиот број на граѓани Роми кои немаат лична документација, економската миграција на Ромите од еден во друг град и во странство, отсуството на свесност кај дел од ромската заедница за важноста на пописот како и други причини[4].

Табела 1: Вкупен број Роми во наведените општини во однос на другото население

Општина/Население	Вкупно	Роми	%
Република Северна Македонија	202 47	53879	2.66%
Куманово	105484	4256	4.03%
Кочани	38092	1951	5.12%
Кичево	30138	1630	5.41%
Штип	47796	2195	4.59%
Велес	55108	800	1.45%
Прилеп	76768	4433	5.77%

Извор: Статистички Годишник на Република Македонија, Државен Завод за статистика, Скопје, 2019

Во изминатите години, поседувањето лична документација е предизвик за ромската заедница. Во рамките на ова истражување, овој аспект е многу важен заради тоа што, поседувањето документација е предуслов за пристап до различни услуги, како училиште, обука, возачка дозвола, здравствено осигурување итн. Во однос на ова, постои одрден напредок кај Ромите. Според извештајот на Светска Банка и УНДП, во 2017 година, скоро 99% од Ромите поседува извод на родени, 94% од сите над 18 години имаат лична карта[5].

1 Иако од постар датум, со цел да се добие слика за застапеноста на Ромите во вкупното население го градовите кои се предмет на ова истражување, за потребите на оваа публикација се користени официјални податоциод Статистичкиот годишник за 2019 година од Државниот завод за статистика, кои се базирани на Попсот на население од 2002: Вкупно население на Република Северна Македонија според припадноста кон етничката заедница, по општини, според административно-територијалната организација од 2004 година. Овие податоци се вкрстени со податоци од релевантни истражувања од понов датум, онаму каде што е применливо.

2 Анализа на образованието на Ромите, http://www.merc.org.mk/Files/Write/Documents/03557/mk/analiza-na-obrazovanieto-na-romite.pdf

3 Regional Roma Survey 2017: Roma at a glance, Country fact sheets, the former Yugoslavia Republic of Macedonia, World Bank and UNDP, April 2018, https://www.eurasia.undp.org/content/rbec/en/home/library/roma/regional-roma-survey-2017-country-fact-sheets.html

4 Стратегија за Ромите во Република Македонија 2014-2020, Министерство за труд и социјална политика, http://www.mtsp.gov.mk/content/pdf/strategii/Strategija%20za%20Romite%20vo%20RM%202014-2020.pdf

5 Regional Roma Survey 2017: Roma at a glance, Country fact sheets, the former Yugoslavia Republic of Macedonia, World Bank and UNDP, April 2018,

2.1.1. ОБРАЗОВАНИЕ

Сегашната ситуација со генералното образовно ниво на Ромите е незадоволителна. Иако завршувањето на основното и средното образование се законска обврска, сепак забележителни се отстапувањата. Неписменоста или нискиот степен на образование продолжуваат да ја форсираат спиралата на сиромаштијата а со тоа и врзаната висока стапка на невработеност.[6]

Во основното и во средното образование Ромите ја следат наставата на македонски наставен јазик. Во изминатиот период, тие својот јазик го изучуваа факултативно, а од учебната 2008/9 како изборен предмет, односно, Јазик и култура на Ромите и тоа од 3то одделение со по 1 час неделен фонд и до 9то одделение со по 2 часа неделен фонд. За тие потреби Бирото за развој на образованието изготви и наставни програми од трето до шесто одделение и распиша конкурс за учебник за трето и четврто одделение.

Стратегијатаукажува на одреден напредок во оваа област, реализиран во рамките на Декадата на Ромите. Има видливи подобрувања во вкупниот опфат на ромските деца и млади во образовниот систем, зголемен е бројот на деца Роми (во учебната година 2011/12 во споредба со 2006/07); зголемен е бројот на млади Роми кои се запишале и/или завршиле средно па и високо образование, и дури за 73,2% е зголемен бројот на вклучените ромски ученички во средното образование (во учебната година 2011/12 во споредба со 2006/07). Според Светската Банка и УНДП, стапката на деца Роми на возраст од 7-15 години кои се запишани во основно образование пораснала од 74% на 78% (2011 во однос на 2017), што е сѐуште многу понизок процент во однос на опфатот на неромското население (88%). Стапките на Роми кои завршуваат средно и високо образование се континуирано ниски. Во 2017 година 31% од Ромите на возраст од 22-25 години имаат завршено средно образование, и само 3%

https://www.eurasia.undp.org/content/rbec/en/home/library/roma/regional-roma-survey-2017-country-fact-sheets.html

6 Стратегија за Ромите во Република Македонија 2014-2020, Министерство за труд и социјална политика, http://www.mtsp.gov.mk/content/pdf/strategii/Strategija%20za%20Romite%20vo%20RM%202014-2020.pdf

високо образование[7].

Исто така, евидентиран е мал напредок во однос на порастот на писменоста и образованието за возрасни, а недостига и детална и се’опфатна евиденција за децата опфатени во училишниот систем. Сепак, како најголеми предизвици се идентификувани: високата стапка на неписменост, особено меѓу жените Ромки, големиот процент на возрасни Роми со неоформено основно и/или средно образование и, нискиот степен на информираност и искористеност на можностите за возрасните Роми за дообука, квалификација и преквалификација за разни занимања кои би довеле до нивно вработување[8].

2.1.2. ВРАБОТУВАЊЕ

Ромите потешко се вклучуваат на пазарот на трудот во однос на неромското население. Само 22% од Ромите на возраст од 15-64 години биле вработени во 2017 (во однос на 40% од другото, не-Ромско население). Во однос на вработувањето, постојат големи разлики базирани на пол: само 13% од жените Ромки се вработени во 2017, додека кај мажите Роми оваа стапка е двојно поголема.

Ромите како етничка заедница се соочуваат со повеќе од двојно повисока стапка на невработеност од онаа на неромското население. Имено, според податоци од 2017 година, стапката на невработеност кај Ромите на возраст помеѓу 15- 64 години е 49%, додека во истиот период кај неромското население стапката на невработеност е речиси повеќе од половина т.е. 19%[9]. Кај женската популација стапката на невработеност е уште поизразена и тоа со 58% кај Ромките, а 45% кај жените од други националности.

Состојбата е уште поалармантна со возрасната група помеѓу 18-24, во која поголемиот дел од лицата НЕ се вработени, ниту вклучени во образование и обука (НЕЕТс[10]). Младите девојки Ромки, со ниското ниво на посетување на училиштеи невработеност, се со поголема веројатност да бидат неактивни, или надвор од пазарот на труд и вообичаено се вклучени во работи поврзани со домаќинството и грижа за другите (дури 81% се НЕЕТ во 2017).

Бројот на невработени лица од ромска националност според податоците на АВРСМ во последните три години во апсолутен број драстично се зголемил (во 2018 вкупниот број на невработени Роми изнесувал 6321, во во 2019 – 9239 лица, додека во 09.2020- 13708 лица). Порастот на оваа стапка во апсолутен износ не укажува нужно на зголемување на невработеноста кај оваа етничка заедница туку, можеби на зголемување на бројот на регистрирани баратели на работа во евиденцијата на АВРСМ. Драстичното зголемување на бројот на невработени лица во овие години се должи на зголемување на бројот на евидентирани невработени кои се без стекнато образование како и зголемување на бројот на лица со стекнато основно образование.

Во општините кои се предмет на ова истражување, според податоците презентирани подолу во Табела 2, иако се’уште висока, бележиме релативно пониска стапка на невработеност на вкупната ромска популација која живее во овие општини во однос на просекот. Притоа, највисока стапка на невработеност е забележана во Штип, а најниска во Куманово. Сепак овие податоци треба да се земат во предвид со одредена доза на претпазливост и да се толкуваат релативно со оглед на временскиот период во кој се генерирани, имено бројот на жители е земен од последниот спроведен попис во 2002 година, додека податоците за невработеноста се превземени од неодамнешни статистички билтени на Агенцијата за вработување од 2020 година. Во делот на невработеноста на Ромите во селектираните општини по пол, постои релативна уедначеност на бројот на невработени мажи и жени Ромки, со тоа што невработените Ромки предничат во Велес и Прилеп, а невработените мажи Роми во Штип.

7 Regional Roma Survey 2017: Roma at a glance, Country fact sheets, the former Yugoslavia Republic of Macedonia, World Bank and UNDP, April 2018, https://www.eurasia.undp.org/content/rbec/en/home/library/roma/regional-roma-survey-2017-country-fact-sheets.html

8 Стратегија за Ромите во Република Македонија 2014-2020, Министерство за труд и социјална политика, http://www.mtsp.gov.mk/content/pdf/strategii/Strategija%20za%20Romite%20vo%20RM%202014-2020.pdf

9 Regional Roma Survey 2017: Roma at a glance, Country fact sheets, the former Yugoslavia Republic of Macedonia, World Bank and UNDP, April 2018, https://www.eurasia.undp.org/content/rbec/en/home/library/roma/regional-roma-survey-2017-country-fact-sheets.html

10 Скратеница од: Not in employment, education and training - NEET

Табела 2: Број на невработени Роми/Ромки во истражуваните општини

Општина / Роми	Вкупен број Роми	Вкупно невработени	%[11] невработени Роми	Жени-Ромки	% на невработени Ромки
Куманово	4256	1050	24.67%	514	48.95%
Кочани	1951	566	29.01%	282	49.82%
Кичево	1630	569	34.91%	280	49.21%
Штип	2195	886	40.36%	409	46.16%
Велес	800	232	29.00%	118	50.86%
Прилеп	4433	1373	30.97%	693	50.47%

Извор: Агенција за вработување на Република Северна Македонија и Државен завод за статистика

Ромското население има понизок просек на стекнато формално образование во споредба со неромската популација. Па оттука и една од причините за релативно слабите можности за вработување на Ромите е и пониското ниво на образование. Најголем процент, и тоа 89% од невработените Роми кои се во евиденцијата на националната агенција за вработување (регионални центри), се без образование или се со основно образование. Овој процент достига до 92% кај жените Ромки. Најголем дел од невработените млади лица со средно образование се лица со средно стручно образование, и тоа тригодишно (8% од вкупниот број) или четиригодишно образование (40% од вкупниот број), додека 5% имаат општо средно образование. Останатите лица пак се со основно образование (27%) или пак лица кои немаат завршено основно образование (12%), (значајно голем удел на жените Ромки)[12].

На понудата на работна сила кај Ромите, главно, се делува преку мерки за подобрување на вештините на невработените лица преквалификација и обука на невработените за занимања кои се барани на пазарот на труд, зголемена искористеност на програмите за доофрмување на образованието на возрасни Роми заради полесен пристап на пазарот на трудот, трансформирање на неформалната економија во формална во обем кој може да се контролира и е прифатлив за пазарните економии.

Активните мерки за вработување на Владата на Република Северна Македонија од страна на Ромите се прифатени како реална можност. Во текот на 2010 година вкупно 133 Роми, од кои 40 се жени, се вклучиле во овие мерки. Во 2011 година, вкупно 223 Роми од кои 66 жени додека во 2012 година вкупно 578 Роми, од кои 222 жени се вклучиле во овие мерки. Интересот за вклучување во мерките во текот на 2012 година значително се зголемил. Евидентно е и зголемувањето на бројот на жени, 222 наспроти 356 мажи. Иако резултатите се позитивни, сепак само 10% од вкупниот број на евидентирани Роми во АВРСМ биле вклучени во мерките. Зголемувањето на овој број е нешто што може и би требало да се реализира во следниот период. Во 2013 година се забележува континуитет во зголемувањето на бројот на Роми кои се вклучени во активните мерки за вработување. Иако се работи за мала разлика сепак се работи за зголемување на бројот кој сега изнесува вкупно 612 лица од кои 248 се жени[13].

11 Преглед на невработени лица според етничка припадност, АВРСМ, 2020 https://av.gov.mk/content/Statisticki%20podatoci/%D0%A1%D0%B5%D0%BF%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B2%D1%80%D0%B8%202020/03nacionalnost092020.xls.pdf

12 Истражување на пазарот на труд ПРОФИЛ НА МЛАДИ НЕВРАБОТЕНИ РОМИ ОД СКОПЈЕ, БИТОЛА, КОЧАНИ И ТЕТОВО, ЦЕНТАР ЗА ЕКОНОМСКИ АНАЛИЗИ (ЦЕА) СВЕТЛА ИДНИНА СОНЦЕ СУМНАЛ, https://cea.org.mk/wp-content/uploads/2017/05/Profile-Labor-Supply-.1.pdf

13 Стратегија за Ромите во Република Македонија 2014-2020, Министерство за труд и социјална политика, http://www.mtsp.gov.mk/content/pdf/strategii/Strategija%20za%20Romite%20vo%20RM%202014-2020.pdf

3. ПОЛИТИКИ

И покрај релативно долгата традиција на обезбедување можности за образование на возрасните во времето на Југославија, доведоа до пад во културата на учење меѓу населението во првата деценија од македонската независност.

Во 2008, Националниот извештај на UNESCO за образованието на возрасните во Република Македонија[14] забележа недостиг од систематски пристап во областа, слаба транспарентност и ограничена достапност на образовните програми, како и недостиг од координација и соработка меѓу партнерите, што резултираше, меѓу другото, и со висок процент ниско квалификувани лица меѓу долгорочно невработените, и особено меѓу ранливите и маргинализираните општествени групи. Правната рамка за основното и за средното образование предвидуваше исклучиво „втора можност"за возрасните со незавршено задолжително образование да го завршат основното училиште, без што тие се сериозно обесправен и на пазарот на трудот.

За да ги надмине овие проблеми, Владата донесува посебен Закон за образование на возрасните, усвоен во 2008 година со цел за прв пат да се обезбеди посѐопфатна правна рамка за поддршка на доживотното учење.

Од донесувањето на Законот за образование на возрасните во 2008-ма година па сè до денес, согледувајќи ги потребата и неопходноста од уредување и унапредување на системот за образование на возрасните, се вложуваат континуирани напори во креирање и реализација на политики кои одат во насока на одговарање на проблемите со невработеноста, сиромаштијата, нискиот стандард, неусогласеноста на понудата и побарувачката на пазарот на труд, недостатокот од работна сила итн.

Членот 4 од Законот за образование на возрасните ги дефинира целите и задачите на образованието за возрасните во Македонија:

„Цел на образованието на возрасните е да се обезбеди можност за стекнување на соодветно образовнони во за секого и за сите возрасни групи и да овозможи истите да стекнат знаења, вештини и ставови кои ќе бидат во согласност со барањата на општеството и пазарот на трудот.

Задачи на образованието на возрасните се:

- **Завршување на најмалку задолжително образование,**
- **Оспособување за вработување на возрасните кои не завршиле образование за прво ниво на стручни квалификации,**
- **Преквалификација и доквалификација, оспособување и обука на вработени и невработени возрасни лица,**
- **Овозможување образование и стекнување знаења и вештини кои одговараат на личните способности и возраста на поединците и**
- **Стекнување соосновни вештини и компетенции со кои се обезбедуваат основи за доживотно учење."**

14 National Report on the Development and the State of Art of Adult Learning and Education, Republic of Macedonia, DVV International Regional Office for South East Europe, 2008

Во контекст на ова истражување се издвоени и накусо елаборирани стратешките документи и политиките кои имаат за цел да овозможат поголема вклученост на маргинализираните групи во општеството, да им отворат пристап до образование и обука и влез на пазарот на труд, а со тоа да придонесат за подобрување на нивната социо-економска состојба.

3.1. ПРИКАЗ НА РЕЛЕВАНТНАТА СТРАТЕШКА РАМКА

Во последнава декада, образованието на возрасните е составен дел од стратешките визии на државата и тие ги отсликуваат согледувањата дека образованието и учењето на возрасните игра клучна улога во намалувањето на невработеноста и сиромаштијата.

3.1.1. СТРАТЕГИЈА ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО 2018 - 2025

Стратегијата за образованието, изработена и донесена во 2018 година, го инкорпорира неформалното образование и образованието на возрасните во сѐопфатната визија за развој на образованието во нашата земја.

Од приоритетите на полето на образованието на возрасните дефинирани во оваа Стратегија, за ова истражување е важно да се истакне Приоритетот 1, според кој неопходно е да се стави фокус на зголемување на квалификациите на возрасните (знаења, вештини и компетенции), сѐ со цел:

- **Сите граѓани да имаат можност да ги валидираат компетенциите кои ги стекнале преку неформалното и информалното учење, со што ќе се подобри привлечноста на доживотното учење и ќе се зголеми конкурентноста на работната сила;**
- **да се зголеми нивото на образование на населението;**
- **да се подобрат се клучните компетенци и на возрасните лица;**
- **да се подобрат се можностите за учење на возрасните со посебни образовни потреби;**
- **да се подобри мотивацијата на возрасните да учествуваат во обуки;**
- **да се подобрат можностите за учење и образование на возрасните;**
- **да се зголеми вклученоста во учење и образование на возрасните, што значително ќе придонесе за регионален и локален развој.**

3.1.2. СТРАТЕГИЈА ЗА ОБРАЗОВАНИЕ НА ВОЗРАСНИТЕ

Општата цел на Стратегијата за образование на возрасни 2018-2022, изработена во рамките на ИПА проектот „Јакнење на доживотното учење“, е обезбедување на можности за стекнување на соодветно образование и неопходни компетенции за сите поединци и за сите возрасни групи, осигурувајќи тие да ги поседуваат знаењето, вештините и ставовите што се бараат од страна на општеството и пазарот на труд. Според тоа, образованието мора да им биде достапно за сите коишто живеат во Република Македонија, без оглед на возраста, полот, верската или етничката припадност, здравствената состојба и социјалната или финансиската состојба. Исто така, образованието и обуката мора да ги исполнуваат сите барања за ефикасност и ефективност со цел да можат на сите да им обезбедат доволно општо и стручно образование.

Во контекст на ова истражување е важно да се спомене Приоритет 2: Воспоставување систем за развој на квалитетот на образованието на возрасните од Стратегијата, во чијшто Акциски план се предвидени низа мерки за поддршка на континуиран и одржлив развој на квалитетот на формалното и неформалното образование на возрасни.

3.1.3. КОНЦЕПЦИЈА ЗА ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ НА ВОЗРАСНИ

Концепцијата за основно образование на возрасните, меѓу другото, ја истакнува неопходноста од воспоставување на:

A. **Функционален систем за основно образование за возрасните со цел да се:**

- **подобри квалитетот на образованието на возрасните,**
- **се зголеми на бројот на возрасните во процесите на доживотно учење,**
- **да се овозможи мобилност кон стручното и средното образование,**
- **да се осигурат услови за компетентно вклучување на возрасните во општествениот живот и на пазарот на трудот.**

B. **Инклузивен системкој е осмислен на начин кој овозможува за вклучување на сите возрасни, без оглед на нивната возраст, пол, попреченост, раса, етничка припадност, религиозност, сексуална ориентација или социоекономски и културни карактеристики.**

C. **Систем на еднакви можности за пристап до основното образование на возрасните за припадниците на ранливите групи: лица со попреченост, лица од деприивирани социоекономски животни услови, жени со ограничен пристап до квалитетно образование, лица во казненопоправни домови и др.;**

D. **Достапен систем, при што, се мисли на достапност од различни аспекти. Пред сè, од аспект на физичка близина и просторни капацитети, потоа од аспект на доближување на образованието до возрасните кои имаат бариери кон вклучување во процесот од психосоцијални причини, како и од финансиски аспект.**

3.2. НАДЛЕЖНИ ИНСТИТУЦИИ И ТЕЛА

3.2.1. МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Според Законот за образование на возрасните, членот 7 алинеја 8, Министерството за образование и наука е надлежно:

- **да донесе стратегија за образование на возрасните и годишни акциски планови за нејзина реализација, врз основа на предлози од Советот за образование на возрасните,**
- **да и' предлага на Владата на Република Северна Македонија мрежа на установи за образование на возрасните,**
- **да дава мислење до Владата на Република Северна Македонија за престанот со работа на установите за на возрасните,**
- **да врши верификација на установите за образование на возрасните,**
- **да издава верификација на установите и институциите за образование на возрасните**
- **да води регистар на верифицирани установи за образование на возрасните**
- **да донесува национални рамковни наставни планови и програми за образование на возрасните,**
- **да донесува наставен план и програми за основното, гимназиското и стручното образование на возрасните,**
- **по предлог на Центарот за образование на возрасните, да обезбеди средства од Буџе-**

тот на Република Северна Македонија за финансирање на образованието на возрасните врз основа на утврдените потреби на државата.

Во 2008ма година, со основањето на Јавната Установа Центар за образование на возрасните, Министерството за образование и наука и ги препушта на оваа установа надлежностите околу креирањето и имплементацијата на политиките за нефорамално образование на возрасните. Надлежностите на Центарот за образование на возрасни се прикажани во точка 3.2.2.

3.2.2. ЦЕНТАР ЗА ОБРАЗОВАНИЕ НА ВОЗРАСНИТЕ

3.2.3. Ј.У. ЦЕНТАР ЗА ОБРАЗОВАНИЕ НА ВОЗРАСНИТЕ – СКОПЈЕ

Ј.У. Центар за образование на возрасните – Скопје е јавна установа за образование на возрасните во Република Македонија, која како посебно правно лице е основана од Владата на Република Македонија во ноември 2008 година.

Мисијата на Центарот е да промовира систем на образование на возрасните кој ќе биде функционален, модерен и во согласност со стандардите на Европската Унија, систем кој ќе обезбеди висок квалитет на учење и можности за стекнување на квалификации во согласност со потребите на населението, ќе ја зголеми вработливоста и ќе го развие претприемништвото, ќе ги задоволи потребите на пазарот на трудот и ќе придонесе во економскиот, општествениот и личниот развој.

Главни цели на Центарот се да придонесе во реализацијата на социо-економските потреби на Македонија, да одговори на потребите на пазарот на трудот и да им помогне на индивидуите во нивниот личен развој.

Согласно Член 6 од Статутот на Центарот, основната дејност на Центарот е да развие модерен и квалитетен систем на образование на возрасните (формално и неформално) во правец на вршење развојни, советодавни, истражувачки и стручни работи од областа на образованието на возрасните според Законот за образование на возрасните, а особено:

- **врши следење, анализа и развој на системот на образование на возрасните;**
- **работи на унапредување на образованието и обуката на возрасните во соработка со установите и институциите за образование на возрасните;**
- **дава поддршка на социјалното партнерство на сите нивоа и фази во планирањето, развојот и реализацијата на образованието на возрасните;**
- **подготвува концепција за образованието на возрасните;**
- **подготвува наставни планови и програми за основно, гимназиско и стручно образование на возрасните, издава каталог на донесени програми за образование на возрасните и го објавува на официјалната Интернет страница на Министерството, изготвува стандарди на занимања за програмите за образование на возрасните, врши верификација на програми за образование на возрасните, изготвува модел на јавноважечки програми за образование на возрасните;**
- **во соработка со министерството надлежно за труд иницира потреби од изготвување на нови стручни квалификации по стандарди;**
- **врши стручно-административни работи за прашања за кои одлучува Советот за образование на возрасните;**
- **врши истражувања од областа на образование на возрасните;**
- **врши советодавно-менторска работа на кадарот кој ги реализира програмите за образование на возрасните;**

- изготвува стандарди за опремата и просторните услови како и за соодветноста на кадарот на установите и институциите за образование на возрасните и го објавува на официјалната Интернет страница на Министерството;
- дава мислење за исполнетоста на стандардите на установите и институциите кои бараат верификација за реализирање на јавно признатите програми за образование на возрасните;
- издава каталог на верифицирани и лиценцирани установи и институции за образование на возрасните ;
- организира стручно усовршување и обука на наставниците и обучувачите;
- го поврзува образованието на возрасните во контекст на доживотното учење, а во согласност со стандардите и политиките на Европска Унија;
- предлага мерки за развој и воведување на нови наставни технологии и нивна примена;
- посредува во кариерниот развој и професионалната ориентација на учесниците во образованието на возрасните;
- предлага решенија за подобрување на врските помеѓу формалното и неформалното образование;
- доставува годишен извештај до Министерството и Советот за реализација на годишните акциони планови од стратегијата за развој на образованието на возрасните;
- доставува годишен извештај до Министерството за објавени јавни конкурси за доделување на средства за реализација на програми за образование на возрасните;
- соработува со Министерството за образование и наука, Министерство за труд и социјална политика, Агенција за администрација, Агенцијата за вработување на Република Македонија, Државниот завод за статистика, меѓународни институции и организации од областа на образование на возрасните, социјалните партнери и други;
- врши и други работи утврдени со закон.

3.2.4. СОВЕТ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ НА ВОЗРАСНИТЕ

Советот за образование на возрасните е основан од Владата, и согласно Член 10 од Законот за образование на возрасните, ги има следниве надлежности:

- да предлага Стратегија за развој на образованието на возрасните во контекст на доживотното учење
- да ја следи имплементацијата на годишните акциски планови кои произлегуваат од стратегијата
- да дава предлог за изработка на национални стандарди квалификации и стандарди на занимање
- да предлага финансирање на програми за образование на возрасни за кои се алоцирани средства од националниот буџет, и
- во соработка со општините, да поднесува предлог за развој на мрежата на организации за образование на возрасни до Министерството за образование и наука.

3.3. АКТУЕЛНИ ПОЛИТИКИ

3.3.1. ВЕРИФИКАЦИЈА НА ПРОГРАМИ ЗА НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ НА ВОЗРАСНИТЕ

Верификацијата на програмите и понудувачите на неформално образование за возрасни е една од приоритетните политики во сферата на образованието на возрасните. Оваа политика е во наделжност на Јавната Установа Центар за образование на возрасните и тече од 2012 година па сè до денес.

Што всушност претставува верификацијата? Ако еден понудувач е верификуван од Министерството за образование и наука за спроведување на определена програма, тоа значи дека државата го гарантира квалитетот на програмата и на условите во кои таа се изведува и дека како програмата, така и понудувачот на истата ги исполнуваат сите пропишани стандарди.

Со завршување на обука според верификувана програма, се добива сертификат зад кој стојат Министерството за образование и наука и Центарот за образование на возрасните.

Сертификатот е уважен на пазарот на труд, но истиот не го заменува оној здобиен преку формално образование и не овозможува повторен влез за продолжување со формално образование. Со други зборови, целта на посетување на обука според верификувана програма е за релативно кратко време (неколку месеци) да го оспособи кандидатот за пазарот на труд.

Процесот на Верификација на програми и верификација на установи/институции како понудувачи на овие програми, започна во 2012 година, со цел:

- **подигање и осигурување на квалитетот на неформалното образование во Северна Македонија**
- **овозможување на стекнување со вештини и компетенции и стекнување стручна квалификација преку обуки за неформално образование, со цел побрзо да се одговори на актуелните потреби на пазарот на труд; Тоа значи, дека, динамиката на потребите од стручна работна сила наметнува потреба од релативно брзо остручување на кадар за да се одговори на тие потреби. Времетраењето на стручното образование во формалниот систем како такво не може да одговори на моменталните потреби.**
- **зголемување на довербата на потенцијалните интересенти во неформалното образование, а со тоа и зголемување на нивното учество во неформално учење и образование.**

Верификацијата на програмите и установите што ги нудат истите, сама по себе не е задолжителна. Тоа значи, дека понудувачот на програми за неформално образование на возрасни, доколку смета, може да верификува една, повеќе или сите програми што се на неговата понуда. Верификацијата на дадена програма, повлекува и задолжително верификување на установата/институцијата, но таа верификација важи само во контекст на дотичната програма. Доколку еден понудувач сака да верификува три различни програми, од Министерството за образование и наука треба да помине и три верификации на институцијата/установата, за секоја од програмите посебно.

Верификацијата на програмите е во надлежност на ЈУ Центар за образование на возрасните, додека пак понудувачите на ваков вид на програми ги верификува Министерството за образование и наука.

Процесите на верификација се утврдени со закон, подзаконски акти и правилници. Детални информации околу процедурата и документацијата потребна за поднесување на програма за верификација, се достапни на веб страницата на ЈУ Центар за образование на возрасните. Верификацијата на програма и на понудувачот на таа програма има важност од 3 години. По истекот, можно е нејзино обновување.

3.3.2. ВАЛИДАЦИЈА НА НЕФОРМАЛНО И ИНФОРМАЛНО УЧЕЊЕ

Валидацијата на неформалното и информалното учење (ВНИУ), е една од главните политички приоритети на нашата држава во областа на образованието на возрасните. Солгасно препораките на Европската комисија за воспоставување на национален систем за Валидација, нашите надлежни институции, согласно оваа препорака, од 2016 па наваму континуирано работат на дизајнирањето и осмислувањето на функционален систем за валидација на знаења, вештини и компетенции стекнати преку неформално образование и преку информално учење. Валидацијата има за цел:

- **да се направи видливо често игнорираното и богато учење кое поединецот го стекнал надвор од формалното образование и обука (на пример дома, на работа или преку слободни активности), и**
- **да му се припише вредност на она што поединецот го научил, без разлика во каква средина се случувало тоа учење, со цел поединецот да може да ги „претвори“ резултатите од тоа учење во идни можности за учење и вработување;**

Валидацијата на неформалното и информалното учење, има за цел да им овозможи на индивидуите препознавање и признавање на нивните знаења, вештини и компетенции кои ги стекнале по неформален и информален пат. На тој начин секој граѓанин, кој што поседува одредени практични вештини, компетенции и искуство, стекнати преку неформално образование или информално во секојдневниот живот, а за кои нема сертификат, е потенцијален кандидат за валидација. Овој систем ќе му овозможи преку документирање и проценка на неговите знаења и вештини да се здобие со делумна или целосна стручна квалификација.

Согласно предвиденото, процесот на Валидација ќе го води Центарот за образование на возрасните, со учество на многу други чинители – учесници во системот.

Во процесот на валидација на знаење, вештини и компетенции со цел здобивање со стручна квалификација, ќе учествуваат акредитирани понудувачи. Понудувачите ќе можат да се пријават на оглас за валидирање на знаења за различни стручни квалификации.

Секој кандидат, кој ќе сака да му биде валидирано знаење, ќе треба да помине низ 4 фази:

1. **Информирање и советување**

Заинтересираниот поединец ќе може да се обрати во акредитиран понудувач и таму од таканаречен советник за валидација да добие информации за процедурата, условите, текот на процесот, корista и придобивките од валидацијата итн.

2. **Документација**

Во оваа фаза, воден од советникот, кандидатот ќе изработи портфолио во кое ќе бидат документирани различни видови докази за знењето што го поседува во врска со стручната квалификација со која сака да се здобие.

3. **Проценка**

Во фазата 3, кандидатот ќе полага пред стручна комисија и врз база на стандардот на квалификација ќе му бидат проценети вештините, знењата и компетенциите.

4. **Сертификација**

Во оваа, последна фаза, ќе му биде доделен сертификат за целосна квалификација. Доколку не ги исполнува условите за истата, ќе му биде документирано познавањето на модули од наведената квалификација, со препораки каде може да се дообучи и да се врати на повторно полагање со цел да се здобие со квалификацијата.

Овој процес требаше да биде ставен во функција во 2020, но, се планира да биде инициран во 2021 година.

Повеќе информации и корисни документи поврзани со ВНИУ може да се најдат на веб страницата на ЈУ Центар за образование на возрасните како главен носител на овој систем.

4. ПОТРЕБА ОД ВЕШТИНИ

4.1. ПОТРЕБА ОД ВЕШТИНИ ВО РЕГИОНИТЕ ОПФАТЕНИ СО ПРОЕКТОТ

Според анализите на АВРСМ[15] за очекувањата кај работодавачите и потребите од вештини кај потенцијалните вработени за 2020 година, најголем број нови работни места во наредниот период се очекува да се отворат во преработувачката индустрија, трговија на големо и мало, градежништво, транспорт и складирање. Во однос на степенот на образование, најмногу ќе се бараат вработени со средно образование (дури 46% од сите потенцијални работни места) и основно образование (35%). Со завршено високо образование најмногу потреба од вработени ќе има во ИТ индустријата, финансиските услуги и други технички и стручни професии. Лица со завршено средно образование најмногу ќе можат да се вработат во професии поврзани со недвижен имот, транспорт, складирање, храна и услуги, додека лицата со завршено основно образование најлесно свое вработување би добиле во земјоделството, шумарството и рибарството.

Во однос на регионите кои се застапени во ова истражување, работодавачите, во рамките на ова истражување, искажале потреба од следните професии:

Табела 3: Потреба од работни места во 5 плански региони

Североисточен – Куманово	машински техничар, градежен техничар, администратор, систем оператор, хемиски техничар, електротехничар, продавач, шивач, чевлар, келнер, заварувач, бравар, возач на товарно возило, пекар, готвач, шанкер, градежен работник, тесар, општ работник, работник во високоградба, помошник во кујна итн.
Источен – Кочани, Штип	оператор за машинско одржување, комерцијалист, текстилен техничар, техничар- технолог, техничар за кондиторски производи, шивач, продавач, заварувач, касиер, шивач, столар, чевлар, тапетар, ткајач, бравар, возач на товарно возило, возач на такси, општ работник, општ работник на производна лента, рударски работник, пеглач на алишта, земјоделски работник, дистрибутер, оператор на ЦНЦ машина итн.
Југозападен – Кичево	електротехничар, техничар- оператор, комерцијалист, фармацевстки техничар, шивач, продавач, готвач, шанкер, обезбедувач на имот и лица, работник на бензиска пумпа, бравар, армирач, градежен работник, возач, општ работник, собарка, помошник во кујна, подготвувач на брза храна итн.
Пелагониски – Прилеп	фармацевтски техичар, хемиски техничар, заварувач, продавач, шивач, келнер, бравар, магационер, готвач, шанкер, пекар, градежен работник, кројач, возач на автобус, општ работник, работник заобработка на тутун, работник за утовар/истовар, рачен пакувач, магационер итн.
Вардарски – Велес	електротехничар, тектилен, рударски и машински техничар, шивач, продавач, бравар, заварувач, возач на товарно возило, електричар, келнер, месар, автомеханичар, готвач, ѕидар, бравар, општ работик, работник за земјоделски работи, дистрибутер, овчар итн.

Извор: Агенција за вработување на Република Северна Македонија, Скопје, 2020

15 Анкета за потреба од вештини на пазарот на трудот во Република Северна Македонија за 2020 година, АВРСМ, Скопје 2020, https://av.gov.mk/analiza-na-potrebi-od-veshtini-na-pazar-na-trudot.nspx

5. МЕРКИ И МОЖНОСТИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА ОД ИНТЕРЕС НА ЦЕЛНАТА ГРУПА НА ПРОЕКТОТ

Согласно барањата кои произлегуваат од потребите на Националниот ромски центар како нарачател на изработката на ова истражување, извршена е анализа на достапност на:

- **можности за (до)оформување на основно образование**
- **можности и понуда на верификувани програми за неформално образование на возрасните за развој на знаења, вештини и компетенции и/или стекнување на стручна квалификација**

Истражувањето, од горенаведените причини, не се фокусира на:

- **дооформување на средно стручно образование во формалниот систем**
- **стекнување на знаења, вештини и компетенции преку неверификувани обуки за неформално образование.**

5.1. (ДО)ОФОРМУВАЊЕ НА ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ НА ВОЗРАСНИТЕ

И покрај донесената Концепција за основно образование на возрасни, и ревидирањето и пилотирањето на програмите за основно образование на возрасни16, понудата на верификувани установи и институции на ваков вид образование е скромна. Согласно добиените информации за потребите на ова истражување, (до)оформување на основно образование на возрасни, освен во специјализираното училиште Антон Симјонович Макаренко во Скопје, може да се добие во неколку Отворени граѓански универзитети за доживотно учење, каде што кандидатите сами го финансираат завршувањето на истото.

Листата на верификувани понудувачи на основно образование на возрасните е содржана во точка 8. Анекси. Важно е да се спомене дека оваа листа не е официјална.

Во овој контекст е исклучително важно дека дооформување на основно образование е достапно за лица со навршени 18 години и дека заинтересираните треба да донесат на увид свидетелство за последното завршено одделение.

5.2. ОФОРМУВАЊЕ НА СРЕДНО СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ

ЈУ Центар за образование на возрасните – Скопје во соработка со Министерството за образование и наука, во 2010 година започна со реализација на Проект за оформување на средно стручно образование на возрасни, за лица со завршено само основно образование. Целта на овој проект е да се намали стапката на невработеност и да овозможи вработување на граѓаните, како и да ја зголеми конкурентоста на пазарот на труд.

За реализација на овој проект се ангажирани средни стручни училишта кои учесниците ги запишуваат како вонредни ученици.

Наставните програми по кои се спроведува наставата се истите по кои се реализира и наставата во формалното средно стручно образование.

Досега, во рамките на овој проект е овозможено дооформување на средното стручно образование за следниве квалификации:

Техничар за трговија и маркетинг (четиригодишно) Економски техничар (четиригодишно) Деловен секретар	Економско-правна струка
Машинскитехничар (четиригодишно) Техничар за компјутерска техника и автоматика Автотехничар-мехатроничар Машинско енергетски техничар	Машинска струка
Техничар за транспорт и шпедиција (четиригодишно) Техничар за патен сообраќај	Сообраќајна струка
Електротехничар- енергетичар (четиригодишно) Електротехничар за компјутерска техника и автоматика (четиригодишно)	Електротехничка струка

16 http://npv.mk/

Техничар за транспорт и шпедиција	Сообраќајна струка
Графички техничар	Графичка струка
Градежен техничар (четиригодишно)	Градежна струка
Келнер (тригодишно) Готвач (тригодишно) Хотелско-туристички техничар	Угостителско – туристичка струка
Техничар за хортикултура Техничар за фармерско производство	Земјоделско-ветеринарна струка
Прехранбен техничар	хемиско-технолошка струка
Козметички техничар	Лични услуги

Во периодот од 2010 година до 2019 година со овој проектвкупно се опфатени 2950 учесници.

Поради состојбата со пандемијата на Ковид19, Центарот за образование на возрасните во 2020 нема активности во овој домен. Но, останува препораката да се следи одвивањето на проектот следната година.

5.3. СТЕКНУВАЊЕ НА КОМПЕТЕНЦИИ И/ИЛИ СТРУЧНИ КВАЛИФИКАЦИИ ПРЕКУ УЧЕСТВО ВО ВЕРИФИКУВАНИ ОБУКИ СПОРЕД ПОСЕБНИ ПРОГРАМИ ЗА НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ НА ВОЗРАСНИ

Како што е споменато во точка 3.3.1. од ова истражување, посетувањето на верификувани програми за неформално образование овозможува стекнување со знаења, вештини и компетенции и стекнување со делумна и/или потполна стручна квалификација. За овие два типа на програми се добива државно признаен сертификат кој е уважен од страна на АВРСМ т.е. пазарот на трудот.

Регистар на верификуваните понудувачи и верификуваните програми води Центарот за образование на возрасните и тој е достапен на веб страницата на Центарот, во посебен јавно достапен дел кој е датабаза на сите понудувачи и програми за неформално образование (независно дали се верификувани или не). Целта на датабазата е да се овозможи и отвори пристап до информации за сите граѓани заинтересирани за учество во обука за неформално образование.

Датабазата има нагодувања за пребарување и филтрирање на програми по плански регион, статус (верификувана или неверификувана) и по класификација (дали е за стекнување вештини и/или стручна квалификација), што е во интерес на проектот.

Слабост на датабазата е што ги содржи сите верификувани програми и понудувачи (и оние на кои им е истечена тригодишната верификација и не е обновена).

Од тие причини, за потребите на ова истражување, од ЈУ Центар за образование на возрасните беше официјално побаран најактуелен преглед на верификувани програми. Бидејќи таа содржи околу 250 програми на ниво на цела држава, за потребите на ова истражување беа селектирани понудувачите и програмите од регионите кои се офатени во проектот на НРЦ. Филтрираната листа на 95 важечки верификувани програми и провајдери во регионите што се опфатени во проектот е претставена во точка 7. Анекси.

Многу е важно да се нагласи дека предуслов за вклучување во посета на верификувани обуки за неформално образование е завршено основно образование и поседување на лична карта.

5.4. ОБУКИ ВО РАМКИТЕ НА ОПЕРАТИВНИОТ ПЛАН ЗА АКТИВНИ МЕРКИ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ 2020

Оперативниот план за активни програми и мерки за вработување и активни услуги на пазарот на трудот, е дел од политиките за вработување на Северна Македонија, а е основан од Владата. Втемелен е во низа други стратешки иницијативи и ги следи меѓународните стратешки агенди. Цели кон поддршка на креирањето нови работни места, зголемување на вработливоста и кон зголемување на конкурентноста на невработените, со посебен акцент на младите и социјално загрозените поединци.

Оваа рамка сама по себе е прилично комплексна и се состои од низа различни програми, од кои сегментот „Обуки" чијашто цел е подобрување и унапредување на вештините и квалификациите на невработените, е релевантен за ова истражување.

Во 2020, сегментот Обуки ќе опфати 1560 невработени, со буџет од 117 илјади евра.

Мерки кои се идентификувани како достапни до целната група на овој проект се:

- **Обука на работно место за познат работодавач**
- **Обуки за стручни квалификации за потребите на работодавачите**
- **Стручни обуки според барање на работодавачите**
- **Обуки за побарувани занимања.**
- **Обукиза возачи за Ц и Д - категорија**

Детален табеларен преглед на наведените мерки е содржан во точка 8. Анекси.

Битно е да се истакне дека треба да се следи донесувањето на новиот Оперативен план за 2021 година за да се добие увид во мерките за вклучување во обуки.

6. РЕЛЕВАНТНИ ПРОЕКТИ

6.1. ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ - EDUCATION FOR EMPLOYMENT E4E@MK

Проектот Образование за вработување во Северна Македонија (E4E@mk) е поддржан од Швајцарската агенција за развој и соработка, а се имплементира од страна на Хелветас Северна Македонија, Македонскиот центар за граѓанско образование и Стопанската комора на Македонија. Главната цел на проектот е да придонесе кон подостоинствено вработување на младите (15 – 29 години), вклучително и на ранливите групи, на социјално-инклузивен и одржлив начин.

Е4Е@МК е 10-годишна програма која започна во март 2018 а има за цел да го подгне нивото на вработливост, особено на младите жени и мажи преку иницирање системски и одржливи промени во формалниот и неформалниот систем на стручно образование и обука. Главната цел на проектот е што повеќе лица, особено млади, да се стекнат со вработување како резултат на подобрени системи на стручно образование, обука и развој на вештини.

Една од трите проектни цели која е релевантна да се спомне во контекст на ова истражување е да се зголеми учеството на несоодветно вработени и невработени лица, особено на оние од ранливите категории, во формалното и неформалното стручно образование.

Проектотќе ги поддржи понудувачите на обуки да понудат неформален развој на стручни вештини барани на пазарот, ќе овозможи механизми со кои развивањето на неформални

стручни вештнити е инклузивно и достапно и ефективно се искористува и/или нови се создаваат и ќе го промовира креирањето на неформални стручни вештини како главен елемент во доживотното учење и вработувањето. Проектот ќе поддржи пилотирање на алтернативни шеми за стручно образование и обука преку приватни јавни партнерства, ќе ги зајакне главните образовни институции да обезбедат квалитетно стручно образование и обука и ќе работи на активна промоција на стручното образование и обука со цел тоа да биде препознаено како значајна кариерна опција.

6.2. ПРОЕКТ „ПРОЦЕНКА НА КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РЕИНТЕГРАЦИЈА“ - CORE - COMPETENCES FOR REINTEGRATION

Проектот „Проценка на КОмпетенции за РЕинтеграција“ започна во октомври 2019 година, во рамките на програмата Еразмус+. Негов координатор е Германскиот институт за образование на возрасни (DIE) од Бон, СР Германија, во партнерство со невладини организации од Западен Балкан, меѓу кои е и Центарот за доживотно учење од Скопје.

Проектот е наменет за советници за проценка на компетенции кај млади возрасни (од 15 до 24 години) од Босна и Херцеговина, Србија, Словенија и Северна Македонија, кои не се ниту во работен однос, ниту во образование и обука. За оваа општествена група е од исклучителна важност не само да стане свесна за сопствените компетенции, туку и истите да се проценат и признаат. Кога зборуваме за нивните компетенции, не мислиме само на оние стекнати во формалното и/или неформалното образование, туку и за вештини стекнати со активности дома, во слободно време, со семејството и пријателите или со секојдневно информално учење.

Еден од резултатите на овој проект е изработка и адаптација на продуктот ProfilPASS –пасош на компетенции, кој е портфолио на индивидуата и дава слика за нејзините вештини, знаења и компетенции стекнати во различни аспекти од животот. Во рамките на проектот, советници од партнерските земји ќе бидат обучени како да го користат ProfilPASS за проценка на компетенциите на млади возрасни и истиот понатаму да се користи за еден вид кариерно советување и водење на младите како и на нивно освестување во поглед на потенцијалот што го имаат во себе и за нивно охрабрување да го продолжат образованието или пак да се мотивираат за вработување.

7. КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- Анализа на образованието на Ромите, http://www.merc.org.mk/Files/Write/Documents/03557/mk/analiza-na-obrazovanieto-na-romite.pdf
- Анкета за потреба од вештини на пазарот на трудот во Република Северна Македонија за 2020 година, АВРСМ, Скопје 2020, https://av.gov.mk/analiza-na-potrebi-od-veshtini-na-pazar-na-trudot.nspx
- Истражување на пазарот на труд ПРОФИЛ НА МЛАДИ НЕВРАБОТЕНИ РОМИ ОД СКОПЈЕ, БИТОЛА, КОЧАНИ И ТЕТОВО, ЦЕНТАР ЗА ЕКОНОМСКИ АНАЛИЗИ (ЦЕА) СВЕТЛА ИДНИНА СОНЦЕ СУМНАЛ, https://cea.org.mk/wp-content/uploads/2017/05/Profile-Labor-Supply-.1.pdf
- Закон за образование на возрасните, Влада на Република Северна Македонија, Скопје, 2008, https://www.pravdiko.mk/zakon-za-obrazovanie-na-vozrasnite/
- National Report on the Development and the State of Art of Adult Learning and Education, Republic of Macedonia, DVV International Regional Office for South East Europe, 2008
- Преглед на невработени лица според етничка припадност, АВРСМ, 2020 https://av.gov.mk/content/Statisticki%20podatoci/%D0%A1%D0%B5%D0%BF%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B2%D1%80%D0%B8%202020/03nacionalnost092020.xls.pdf
- Стратегија за Ромите во Република Македонија 2014-2020, Министерство за труд и социјална политика, http://www.mtsp.gov.mk/content/pdf/strategii/Strategija%20za%20Romite%20vo%20RM%202014-2020.pdf
- UNDP/WB Regional survey on Roma communities, 2011

Веб страни (октомври 2020)

- http://mrk.mk/wp-content/uploads/2018/10/Strategija-za-obrazovanie-ENG-WEB-1.pdf
- http://cov.gov.mk/2485-2/
- http://npv.mk/pdf/Koncepcija_MK.pdf
- www.mon.gov.mk
- www.cov.gov.mk
- http://cov.gov.mk/статут/
- https://www.pravdiko.mk/zakon-za-obrazovanie-na-vozrasnite/
- http://npv.mk/
- http://makarenko.edu.mk/mak/

Табели:

- Табела 1: Вкупен број Роми во наведените општини во однос на другото население 4
- Табела 2: Број на невработени Роми/Ромки во истражуваните општини 7
- Табела 3: Потреба од работни места во 5 плански региони 19

8. АНЕКСИ

1. Листа на верификувани понудувачи и програми за неформално образование на возрасни

2. Листа на верификувани понудувачи на основно образование на возрасни

3. Листа на достапни обуки од Оперативниот план за активни мерки за вработување и услуги на пазарот на труд 2020

Анекс 1
Листа на понудувачи на верификувани обуки за неформално образование за возрасни

	Провајдер	Профил занимање	Град	Регион	Контакти	Активна од
1	Друштво за производство, трговија и услуги БРАКО ДОО увоз-извоз Велес	Бравар	Велес	Вардарски	Благој Шалев Раштански пат бр.2 1400 Велес 043/212-560 hr@brako.com.mk Владимир Анчев 070/260-001	2018.10.24
2	Друштво за производство, трговија и услуги БРАКО ДОО увоз-извоз Велес	ТИГ Заварувач	Велес	Вардарски	Благој Шалев Раштански пат бр.2 1400 Велес 043/212-560 hr@brako.com.mk Владимир Анчев 070/260-001	2018.11.05
3	ДТИКА Технички институт Македонија ДОО Неготино	Ракувач на автодигалка	Неготино	Вардарски	Цане Коцевски ул. Железничка бр.8 1440 Неготино 043/370-040 info@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk Павле Миланов 072/226-777 pavle@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk	2018.01.31
4	ДТИКА Технички институт Македонија ДОО Неготино	Ракувач со градежна механизација за површинска експлоатација	Неготино	Вардарски	Цане Коцевски ул. Железничка бр.8 1440 Неготино 043/370-040 info@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk Павле Миланов 072/226-777 pavle@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk	2018.01.31
5	Друштво за техничко испитување, контрола и анализа Технички институт Македонија ДОО Неготино	Ракувач на виљушкар	Неготино	Вардарски	Цане Коцевски ул. Железничка бр.8 1440 Неготино 043/370-040 info@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk Павле Миланов 072/226-777 pavle@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk	2018.02.13
6	Друштво за техничко испитување, контрола и анализа Технички институт Македонија ДОО Неготино	Ракувач на мостна, портална и конзолна дигалка	Неготино	Вардарски	Цане Коцевски ул. Железничка бр.8 1440 Неготино 043/370-040 info@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk Павле Миланов 072/226-777 pavle@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk	2018.02.13
7	Друштво за техничко испитување, контрола и анализа Технички институт Македонија ДОО Неготино	ТИГ Заварувач	Неготино	Вардарски	Цане Коцевски ул. Железничка бр.8 1440 Неготино 043/370-040 info@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk Павле Миланов 072/226-777 pavle@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk	2018.02.20

	Провајдер	Профил занимање	Град	Регион	Контакти	Активна од
8	Друштво за техничко испитување, контрола и анализа Технички институт Македонија ДОО Неготино	МИГ (метал инертен гас) - МАГ (метал активен гас) Заварувач	Неготино	Вардарски	Цане Коцевски ул. Железничка бр.8 1440 Неготино 043/370-040 info@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk Павле Миланов 072/226-777 pavle@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk	2018.03.02
9	Друштво за техничко испитување, контрола и анализа Технички институт Македонија ДОО Неготино	Заварувач (рачно електролачно и пламенско заварување)	Неготино	Вардарски	Цане Коцевски ул. Железничка бр.8 1440 Неготино 043/370-040 info@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk Павле Миланов 072/226-777 pavle@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk	2018.03.07
10	Друштво за техничко испитување, контрола и анализа Технички институт Македонија ДОО Неготино	Бравар	Неготино	Вардарски	Цане Коцевски ул. Железничка бр.8 1440 Неготино 043/370-040 info@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk Павле Миланов 072/226-777 pavle@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk	2018.03.23
11	Отворен граѓански универзитет за доживотно учење „Неготино“ од Неготино	Козметичар за нега на лице и тело	Неготино	Вардарски	Костадин Солаков ул.Даме Груев бб Неготино 043/361-632, 043/365-344 ru_negotino@yahoo.com Јулијана Јуришиќ 071/311-797	2018.08.10
12	Отворен граѓански универзитет за доживотно учење „Неготино“ од Неготино	Неговател/ка на стари и немоќни лица	Неготино	Вардарски	Костадин Солаков ул.Даме Груев бб Неготино 043/361-632, 043/365-344 ru_negotino@yahoo.com Јулијана Јуришиќ 071/311-797	2018.08.29
13	Друштво за техничко испитување, контрола и анализа Технички институт Македонија ДОО Неготино	Козметичар за нега на лице и тело	Неготино	Вардарски	Цане Коцевски ул. Железничка бр.8 1440 Неготино 043/370-040 info@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk Павле Миланов 072/226-777 pavle@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk	2018.11.29
14	Друштво за техничко испитување, контрола и анализа Технички институт Македонија ДОО Неготино	Фризер за мажи и жени	Неготино	Вардарски	Цане Коцевски ул. Железничка бр.8 1440 Неготино 043/370-040 info@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk Павле Миланов 072/226-777 pavle@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk	2018.12.28
15	Друштво за техничко испитување, контрола и анализа Технички институт Македонија ДОО Неготино	Оператор со гориво	Неготино	Вардарски	Цане Коцевски ул. Железничка бр.8 1440 Неготино info@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk Митко Костовски 043/370-040 mitko.kostov@tehnickiinstitutmakedonija.com.mk	2020.07.01
16	Отворен граѓански универзитет за доживотно учење „Неготино“ од Неготино	Ракувач на виљушкар	Неготино	Вардарски	Костадин Солаков Стефанов Тони ул.Даме Груев бб 043/361-632, 043/365-344 ru_negotino@yahoo.com	2018.07.11
17	Центар за обука при АД МОДА Свети Николе	Шивач на лесна конфекција	Свети Николе	Вардарски	Ангел Димитров ул. Маршал Тито бр. 79 2220 Свети Николе 032/443-159 angel@ad-moda.com Мара Саздовска 032/443-159	2018.09.13

	Провајдер	Профил занимање	Град	Регион	Контакти	Активна од
18	Здружение Јадрена група на пчелари од Брегалничкиот регион МЕДЕН ИСТОК - Кочани	Пчелар за основно пчеларство на одржлив начин	Кочани	Источен	Ванчо Кировски ул. Роза Петрова бр.29 2300 Кочани 078/364-375 medenistok@yahoo.com Марија Ѓошева marija@bregalnica-ncp.mk 078/421-533	2019.03.28
19	Рудник САСА ДООЕЛ Македонска Каменица	Механичар за рударска механизација и опрема	Македонска Каменица	Источен	Олег Телној ул. Рударска бр.28 Македонска Каменица Венета Ристовска Рудник САСА ДООЕЛ Македонска Каменица 070/373-087 v.ristovska @sasa.com.mk	2019.02.11
20	Рудник САСА ДООЕЛ Македонска Каменица	Одржувач на електрична опрема за погон на рударска опрема	Македонска Каменица	Источен	Олег Телној ул. Рударска бр.28 Македонска Каменица Венета Ристовска Рудник САСА ДООЕЛ Македонска Каменица 070/373-087 v.ristovska @sasa.com.mk	2019.02.28
21	Дрвно индустриски комбинат ФАГУС ДООЕЛ Пехчево	Тапетар на мебел	Пехчево	Источен	Петре Јордев ул. Индустриска бб. Пехчево ул. Христијан Т. Карпош 120 Штип 033/442-070 Fagus@mebel.com.mk Зорица Таковска 072/264-332 marija@mebel.com.mk	2018.02.20
22	Дрвно индустриски комбинат ФАГУС ДООЕЛ Пехчево	Изработувач на мебел од дрво	Пехчево	Источен	Петре Јордев ул. Индустриска бб. Пехчево ул. Христијан Т. Карпош 120 Штип 033/442-070 Fagus@mebel.com.mk Зорица Таковска 072/264-332 marija@mebel.com.mk	2018.02.27
23	Друштво за производство, проектирање и услуги ПОЛИ ПРОЕКТ ДОО Штип	Негувател/ка на стари и немоќни лица	Штип	Источен	Билјана Здравева ул.Добре Радославлев бр.1а Штип, 032/391-591 075/201-075 poliproekt@poliproekt.com.mk	2018.03.07
24	Република Македонија Државен универзитет Гоце Делчев Штип	Нанесувач на ѓубрива во земјоделско производство	Штип	Источен	проф.д-р Блажо Боев, Крсте Мисирков 10-А, П.фах 201, 2000 Штип 032/550-458 borka.tusevska@ugd.edu.mk Фиданка Трајкова 032/550-631 075/499-786 fidanka.trajkova@ugd.edu.mk	2018.04.02
25	Реублика Македонија, Државен универзитет „Гоце Делчев“ Штип	Заштитар на земјоделски растенија	Штип	Источен	проф.д-р Блажо Боев, Крсте Мисирков 10-А, П.фах 201, 2000 Штип 032/550-458 borka.tusevska@ugd.edu.mk Емилија Арсов 032/550-616 emilija.arsov@ugd.edu.mk	2018.04.16

	Провајдер	Профил занимање	Град	Регион	Контакти	Активна од
26	Друштво за производство, трговија и услуги КОНТЕСА-КРМОВА ДООЕЛ Штип	Фризер за жени	Штип	Источен	Валентина Крмова бр.125-5 Штип 032/393-634 070/328-088 contesa_vale@yahoo.com	2018.05.15
27	Приватна образовна установа - Отворен граѓански универзитет за доживотно учење „Ванчо Прќе“ Штип	Аргон заварувач	Штип	Источен	Трајчо Петров ул.„Тошо Арсов“ 14 Штип 070/537-725 naruni.stip@yahoo.com	2018.05.16
28	СОУ Димитар Мирасчиев Штип	Шивач на текстилни материјали – основно ниво	Штип	Источен	Дејан Доневски ул. Вита Поп Јорданова бр.2 Штип 032/390-591 078/473-357 dmirasciev@yahoo.com Васко Костов 078/473-362 vasilstip@yahoo.com	2018.05.28
29	Приватна образовна установа - Отворен граѓански универзитет за доживотно учење „Ванчо Прќе“ Штип	Оџачар за објекти за домување кои користат цврсто и течно гориво	Штип	Источен	Трајчо Петров ул.„Тошо Арсов“ 14 Штип 070/537-725 naruni.stip@yahoo.com	2018.06.26
30	Друштво за производство, трговија и усуги Екосолар ДООЕЛ Штип	Монтажер и сервисер на соларни термални и фотонапонски системи	Штип	Источен	Зоран Трајков с. Стар Караорман 6б, 2000 Штип 032/606-983, 075/462-473 z.trajkov@gmail.com solar@t.mk	2018.12.10
31	Друштво за производство, проектирање и услуги ПОЛИ ПРОЕКТ ДОО Штип	Негувател/ка на лица со попреченост	Штип	Источен	Билјана Здравева ул.Добре Радославлев бр.1а Штип, 032/391-591 075/201-075 poliproekt@poliproekt.com.mk	2018.12.28
32	Друштво за производство, трговија и услуги КОНЕСА-КРМОВИ ДООЕЛ Штип	Козметичар за маникир и педикир	Штип	Источен	Валентина Крмова ул. Ванчо Прќе бр. 125-5 Штип 032/393-634 070/328-088 contesa_vale@yahoo.com	2018.12.28
33	Друштво за производство, проектирање и услуги ПОЛИ ПРОЕКТ ДОО Штип	Обучувач на возрасни	Штип	Источен	Билјана Здравева ул.Добре Радославлев бр.1а Штип, 032/391-591 075/201-075 poliproekt@poliproekt.com.mk	2019.01.24
34	Приватна образовна установа - Отворен граѓански универзитет за доживотно учење „Ванчо Прќе“ Штип	Маникир и педикир	Штип	Источен	Трајчо Петров ул.„Тошо Арсов“ 14 Штип 070/537-725 naruni.stip@yahoo.com	2019.01.25
35	Приватна образовна установа - Отворен граѓански универзитет за доживотно учење „Ванчо Прќе“ Штип	Фризер за жени	Штип	Источен	Трајчо Петров ул.„Тошо Арсов“ 14 Штип 070/537-725 naruni.stip@yahoo.com	2019.01.25

	Провајдер	Профил занимање	Град	Регион	Контакти	Активна од
36	Приватна образовна установа - Отворен граѓански универзитет за доживотно учење „Ванчо Прќе“ Штип	Шминкер	Штип	Источен	Трајчо Петров ул.„Тошо Арсов“ 14 Штип 070/537-725 naruni.stip@yahoo.com	2019.02.11
37	Приватна образовна установа - Отворен граѓански универзитет за доживотно учење „Ванчо Прќе“ Штип	Градежен работ-ник-сидар	Штип	Источен	Трајчо Петров ул.„Тошо Арсов“ 14 Штип 070/537-725 naruni.stip@yahoo.com	2019.03.11
38	Приватна образовна установа - Отворен граѓански универзитет за доживотно учење „Ванчо Прќе“ Штип	Масер за лице и тело	Штип	Источен	Трајчо Петров ул.„Тошо Арсов“ 14 Штип 070/537-725 naruni.stip@yahoo.com	2019.03.12
39	Приватна образовна установа - Отворен граѓански универзитет за доживотно учење „Ванчо Прќе“ Штип	Изработувач на градежна столарија	Штип	Источен	Трајчо Петров ул.„Тошо Арсов“ 14 Штип 070/537-725 naruni.stip@yahoo.com	2019.03.26
40	Приватна образовна установа - Отворен граѓански универзитет за доживотно учење „Ванчо Прќе“ Штип	Ракувач на виљушкар	Штип	Источен	Трајчо Петров ул.„Тошо Арсов“ 14 Штип 070/537-725 naruni.stip@yahoo.com	2019.03.28
41	Приватна образовна установа - Отворен граѓански универзитет за доживотно учење „Ванчо Прќе“ Штип	Угости-тел-пос-лужувач	Штип	Источен	Трајчо Петров ул.„Тошо Арсов“ 14 Штип 070/537-725 naruni.stip@yahoo.com	2019.04.12
42	Приватна образовна установа - Отворен граѓански универзитет за доживотно учење „Ванчо Прќе“ Штип	Готвач во угостител-ски објект	Штип	Источен	Трајчо Петров ул.„Тошо Арсов“ 14 Штип 070/537-725 naruni.stip@yahoo.com	2019.04.12
43	Друштво за производ-ство, проектирање и услуги ПОЛИ ПРОЕКТ ДОО Штип	Службеник во сметко-водство	Штип	Источен	Билјана Здравева ул. Добре Радосавлев 1А 032/391-591 078/391-591 075/210-075 poliproekt@poliproekt.com.mk biljana.zdraveva@poliproekt.com.mk	2019.09.27
44	Друштво за производ-ство, трговија и усуги Екосолар ДООЕЛ Штип с. Стар Караорман Штип	Одржувач – сервисер на електрични и машински уреди	Штип	Источен	Зоран Трајков с. Стар Караорман 6б, 2000 Штип 032/606-983, 075/462-473 z.trajkov@gmail.com solar@t.mk	2019.10.16
45	Друштво за производ-ство, проектирање и услуги Поли Проект Доо Штип	Негувател/ка на деца	Штип	Источен	Билјана Здравева ул. Добре Радосавлев 1А 032/391-591 078/391-591 075/210-075 poliproekt@poliproekt.com.mk biljana.zdraveva@poliproekt.com.mk	2020.01.02
46	Друштво за производ-ство, проектирање и услуги Поли Проект Доо Штип	Негувател/ка на деца со посебни потреби	Штип	Источен	Билјана Здравева ул. Добре Радосавлев 1А 032/391-591 078/391-591 075/210-075 poliproekt@poliproekt.com.mk biljana.zdraveva@poliproekt.com.mk	2020.01.02

	Провајдер	Профил занимање	Град	Регион	Контакти	Активна од
47	Образовен центар за фризерско-козметички услуги-Контеса Крмови Штип	Масер за козметичка масажа	Штип	Источен	Билјана Здравева ул. Добре Радосавлев 1А 032/391-591 078/391-591 075/210-075 poliproekt@poliproekt.com.mk biljana.zdraveva@poliproekt.com.mk	2020.03.09
48	Друштво за производство, трговија и услуги КОНТЕСА-КРМОВИ ДООЕЛ Штип	Шминкер	Штип	Источен	Валентина Крмова ул. Ванчо Прќе бр.125-5 Штип 032/393-634 contesa_vale@yahoo.com	2020.05.28
49	Друштво за производство, трговија и услуги ЛАЗОВСКИ ДООЕЛ Штип - Подружница Образовен центар за сметководствени услуги „ЛАЗОВСКИ"	Службеник во сметководство	Штип	Источен	Јасмина Чанева Лазовска ул. Сремски фронт 1а/1 Штип 070/777-977 lazovski.jasmina@yahoo.com	2020.09.30

50	Центар за обука на возрасни „ЕСНАФ", Регионална занаетчиска комора Битола	Автомеханичар за класични моторни системи на патнички возила	Битола	Пелагониски	Ромео Бошевски ул. Панда Чеснова 4 Битола 075/390-430 и 075/366-044 komorabt@gmail.com Вера Крстановска 075/332-154	2017.12.25
51	Центар за образование и обука на возрасни „ПОЛИТЕХНИЧКА АКАДЕМИЈА" Битола	Неговател/ка на стари и немоќни лица	Битола	Пелагониски	Благој Трајков ул.Панде Кајзерот 50 075/764-900 blagoj_trajkov@yahoo.com	2017.12.28
52	Регионална занаетчиска комора Битола	Производител на леб, бурек и бели пецива	Битола	Пелагониски	Ромео Бошевски ул. Панда Чеснова 4 Битола 075/390-430 и 075/366-044 komorabt@gmail.com Вера Крстановска 075/332-154	2017.12.29
53	Центар за образование и обука на возрасни „ПОЛИТЕХНИЧКА АКАДЕМИЈА" Битола	Оператор на струг и глодалка	Битола	Пелагониски	Благој Трајков ул.Панде Кајзерот 50 075/764-900 blagoj_trajkov@yahoo.com	2017.12.29
54	Регионална занаетчиска комора Битола	Изработувач на слаткарски производи	Битола	Пелагониски	Ромео Бошевски ул. Панда Чеснова 4 Битола 075/390-430 и 075/366-044 komorabt@gmail.com Вера Крстановска 075/332-154	2017.12.29
55	Центар за образование и обука на возрасни „ПОЛИТЕХНИЧКА АКАДЕМИЈА" Битола	Производител на млеко и млечни производи	Битола	Пелагониски	Благој Трајков ул.Панде Кајзерот 50 075/764-900 blagoj_trajkov@yahoo.com	2018.03.01
56	Друштво за производство, трговија и услуги БЕБЕ КОМЕРЦ увоз-извоз ДООЕЛ Битола - Подружница АКАДЕМИЈА СТИЛ Битола	Козметичар за нега на лице и тело	Битола	Пелагониски	Цветковски Пецо ул. Димитар Влахов бр.43 Битола 047/242-588 075/373-907 pece.cvetkovski@live.com Цветковска Светлана 075/373-907 Svetlana.cvetkovska@live.com	2018.08.10

	Провајдер	Профил занимање	Град	Регион	Контакти	Активна од
57	Друштво за производство, трговија и услуги БЕБЕ КОМЕРЦ увоз-извоз ДООЕЛ Битола - Подружница АКАДЕМИЈА СТИЛ Битола	Декоративен маникир	Битола	Пелагониски	Цветковски Пецо ул. Димитар Влахов бр.43 Битола 047/242-588 075/373-907 pece.cvetkovski@live.com Цветковска Светлана 075/373-907 Svetlana.cvetkovska@live.com	2018.09.05
58	Друштво за производство, трговија и услуги БЕБЕ КОМЕРЦ увоз-извоз ДООЕЛ Битола - Подружница АКАДЕМИЈА СТИЛ Битола	Шминкер	Битола	Пелагониски	Цветковски Пецо ул. Димитар Влахов бр.43 Битола 047/242-588 075/373-907 pece.cvetkovski@live.com Цветковска Светлана 075/373-907 Svetlana.cvetkovska@live.com	2018.09.05
59	Центар за образование и обука на возрасни „ПОЛИТЕХНИЧКА АКАДЕМИЈА„ Битола	Келнер	Битола	Пелагониски	Благој Трајков ул.Панде Кајзерот 50 075/764-900 blagoj_trajkov@yahoo.com	2019.01.21
60	Друштво за производство, трговија, консалдинг и услуги ЈАВЕН АДВЕРТАЈЗИНГ ДООЕЛ увоз-извоз Битола	Веб оператор	Битола	Пелагониски	Ана Ристевска ул. Климент Охридски бр.4/ Локал 4 Битола 078/391-978 075/283-017 javenmk@gmail.com	2019.03.29
61	Средно општинско техничко училиште ЃОРЃИ НАУМОВ Битола	Електроинсталатер и монтер на станбени објекти	Битола	Пелагониски	Владимир Роме ул. М. Андоновски бр.1 Битола 047/609-708 sotugnaumov@yahoo.com Ацо Илиевски 075/336-595 acoilievski007@hotmail.com	2019.05.13
62	Центар за образование и обука на возрасни „ПОЛИТЕХНИЧКА АКАДЕМИЈА„ Битола	Негувател/ка на деца	Битола	Пелагониски	Благој Трајков ул.Панде Кајзерот 50 075/764-900 blagoj_trajkov@yahoo.com	2019.05.13
63	Центар за образование и обука на возрасни „ПОЛИТЕХНИЧКА АКАДЕМИЈА„ Битола	Службеник во книговодство	Битола	Пелагониски	Благој Трајков ул.Панде Кајзерот 50 075/764-900 blagoj_trajkov@yahoo.com	2019.05.13
64	Центар за образование и обука на возрасни „ПОЛИТЕХНИЧКА АКАДЕМИЈА„ Битола	Пчелар за органско пчеларење	Битола	Пелагониски	Благој Трајков ул.Панде Кајзерот 50 075/764-900 blagoj_trajkov@yahoo.com	2019.05.13
65	Друштво за производство, промет и услуги МЕГАСОФТ ПЛУС увоз-извоз ДООЕЛ Битола	Оператор за веб дизајн	Битола	Пелагониски	Љупчо Петровски ул. Климент Охридски лам.4/2 047/252-525 075/269-263 megasoft@t.mk Антоанета Петровска 075/251-018 gimnazija@ppg.edu.mk	2019.11.04
66	Друштво за производство, промет и услуги МЕГАСОФТ ПЛУС увоз-извоз ДООЕЛ Битола	Оператор за поддршка на компјутерски системи и мрежи	Битола	Пелагониски	Љупчо Петровски ул. Климент Охридски лам.4/2 047/252-525 075/269-263 megasoft@t.mk Антоанета Петровска 075/251-018 gimnazija@ppg.edu.mk	2019.12.18

	Провајдер	Профил занимање	Град	Регион	Контакти	Активна од
67	Друштво за производство, промет и услуги МЕГАСОФТ ПЛУС увоз-извоз ДООЕЛ Битола	Оператор за безбедност на компјутерски системи	Битола	Пелагониски	Љупчо Петровски ул. Климент Охридски лам.4/2 047/252-525 075/269-263 megasoft@t.mk Антоанета Петровска 075/251-018 gimnazija@ppg.edu.mk	2019.12.30
68	Друштво за производство, промет и услуги МЕГАСОФТ ПЛУС увоз-извоз ДООЕЛ Битола	Оператор за изведба и одржување на компјутерски мрежи	Битола	Пелагониски	Љупчо Петровски ул. Климент Охридски лам.4/2 047/252-525 075/269-263 megasoft@t.mk Антоанета Петровска 075/251-018 gimnazija@ppg.edu.mk	2020.01.03
69	Политехничка академија Битола	Неговател/ка на стари и немоќни лица	Битола	Пелагониски	Благој Трајков ул.Панде Кајзерот 50 075/764-900 blagoj_trajkov@yahoo.com	2020.07.03
70	Политехничка академија Битола	Негуватeл/ка на лица со попреченост	Битола	Пелагониски	Благој Трајков ул.Панде Кајзерот 50 075/764-900 blagoj_trajkov@yahoo.com	2020.07.23
71	Друштво за производство, трговија и услуги Ле Бранд Дизајн ДООЕЛ увоз-извоз Битола	Моден стилист – основно ниво	Битола	Пелагониски	Лили Кадинска ул. Климент Охридски П+М+9+ПК/3 Битола 077/510-463 Lebrand. lebrand@gmail.com	2020.08.24
72	Приватна научна установа ИНСТИТУТ ЗА СОВРЕМЕНИ КОМПОЗИТИ И РОБОТИКА Прилеп	Металообработувач	Прилеп	Пелагониски	Драган Велјаноски ул. Крушевски пат бр. 6б - Прилеп 048/429-320 info@iacr.edu.mk Билјана Костадиноска 048/400-100	2018.09.13
73	Друштво за производство, услуги и трговија ДАНИ СОЛАР ДООЕЛ Кратово	Гасомонтер-заварувач	Кратово	Североисточен	Даниел Коцевски, Буковец 23, Кратово 078/282-576 daniel_kocevski1@yahoo.com danisolardooel@yahoo.com	2019.03.18
74	Друштво за производство, услуги и трговија ДАНИ СОЛАР ДООЕЛ Кратово	Бравар-заварувач	Кратово	Североисточен	Даниел Коцевски, Буковец 23, Кратово 078/282-576 daniel_kocevski1@yahoo.com danisolardooel@yahoo.com	2019.03.18
75	Друштво за производство, трговија и услуги ОБРАЗОВЕН ЦЕНТАР ВИЗИЈА ДОО-Куманово	Службеник во книговодство	Куманово	Североисточен	Видан Додевски Адријана Илиевска-Додевска ул. Срećко Пужаљка, 1/3-1, Куманово 072/311-748070/747-741 info@vizija.mk	2018.01.18
76	Друштво за производство, трговија и услуги СЛАВЕ-ПРОМ ДООЕЛ увоз-извоз Куманово	Фризер за жени	Куманово	Североисточен	Славе Димитриевски ул. Октомвриска рев. бр. 43/3 dimitrievskiprom@gmail.com Наташа Додевска 071/211-152 Natasa.dodevska321@gmail.com	2019.02.07

	Провајдер	Профил занимање	Град	Регион	Контакти	Активна од
77	Друштво интелектуални и образовани услуги Виртуал – М Куманово	Службеник во сметко-водство	Куманово	Северо-источен	Кристина Стевановска ул. Октомвриска револуција 23/16 Куманово 078/234-399 078/234-390 Маријан Стевановски 078/234-399 marijan.stevanovski@gmail.com	2019.04.24
78	Друштво за производ-ство, трговија и услуги Е-НЕТ КОМ ДООЕЛ увоз извоз Куманово	Дизајнер на веб страна	Куманово	Северо-источен	Марјан Спасиќ ул. Тане Георгиевски бр.52 070/236-251 marjan.spasik@e-net.mk	2019.05.13
79	СОУ Перо Наков Кума-ново	Службеник во книго-водство	Куманово	Северо-источен	Мила Жабак Димковска ул. Пиринска Македонија бр.4 075/205-620 n.pero@yahoo.com Фросина Николовска 077/851-104 frosinik@yahoo.com	2019.05.29
80	СОУ Перо Наков Кума-ново	Шивач	Куманово	Северо-источен	Мила Жабак Димковска ул. Моша Пијаде бб 03/1424-380 n.pero@yahoo.com Марина Радевска 077/551-123 077/565-676 077/700-062 mararina.txt@gmail.com	2019.06.17
81	Општинско средно тех-ничко училиште НАЦЕ БУЃОНИ Куманово	Бравар	Куманово	Северо-источен	Драган Јаневски ул. Бајрам Шабани бб Куманово 031/432-180 nacebugjoni@yahoo.com Бобан Максимовски 078/478-454 maksimovski2005@yahoo.com	2019.06.24
82	Општинско средно тех-ничко училиште НАЦЕ БУЃОНИ Куманово	Неговател/ка на стари лица	Куманово	Северо-источен	Драган Јаневски ул. Бајрам Шабани бб Куманово 031/432-180 nacebugjoni@yahoo.com Бобан Максимовски 078/478-454 maksimovski2005@yahoo.com	2019.07.01
83	Општинско средно тех-ничко училиште НАЦЕ БУЃОНИ Куманово	Аргон зава-рувач	Куманово	Северо-источен	Драган Јаневски ул. Бајрам Шабани бб Куманово 031/432-180 nacebugjoni@yahoo.com Бобан Максимовски 078/478-454 maksimovski2005@yahoo.com	2019.07.02
84	Општинско средно тех-ничко училиште НАЦЕ БУЃОНИ Куманово	Монтер и инсталатер на сончеви панели	Куманово	Северо-источен	Драган Јаневски ул. Бајрам Шабани бб Куманово 031/432-180 nacebugjoni@yahoo.com Бобан Максимовски 078/478-454 maksimovski2005@yahoo.com	2019.07.05
85	Друштво за производ-ство, трговија и услуги ОБРАЗОВЕН ЦЕНТАР ВИ-ЗИЈА ДОО Куманово	Програмер во JAVA	Куманово	Северо-источен	Видан Додевски ул.Срећко Пужаљка 1/3-1 Куманово 072/311-748 070/226-228 info@vizija.mk	2019.07.08
86	Општинско средно тех-ничко училиште НАЦЕ БУЃОНИ Куманово	Ракувач на ком-пјутерски управувани машини	Куманово	Северо-источен	Драган Јаневски ул. Бајрам Шабани бб Куманово 031/432-180 nacebugjoni@yahoo.com Бобан Максимовски 078/478-454 maksimovski2005@yahoo.com	2019.07.08

	Провајдер	Профил занимање	Град	Регион	Контакти	Активна од
87	Друштво за производство, трговија и услуги ОБРАЗОВЕН ЦЕНТАР ВИЗИЈА ДОО Куманово	Програмер во С++	Куманово	Североисточен	Видан Додевски ул.Срećко Пужаљка 1/3-1 Куманово 072/311-748 070/226-228 info@vizija.mk	2019.07.08
88	Општинско средно техничко училиште НАЦЕ БУЃОНИ Куманово	Асистент за грижа на лица со попреченост	Куманово	Североисточен	Драган Јаневски ул. Бајрам Шабани бб Куманово 031/432-180 nacebugjoni@yahoo.com Ленче Ѓошевска Анѓеловиќ 078/478-415 lenceandjelovic@yahoo.com	2019.07.12
89	Друштво за производство, трговија и услуги ОБРАЗОВЕН ЦЕНТАР ВИЗИЈА ДОО Куманово	Оператор за графички и веб дизајн	Куманово	Североисточен	Видан Додевски ул.Срećко Пужаљка 1/3-1 Куманово 072/311-748 070/226-228 info@vizija.mk	2019.07.31
90	СОУ Перо Наков Куманово	Составувач на горни делови на обувки	Куманово	Североисточен	Мила Жабак Димковска ул. Моша Пијаде бб Куманово 075/205-620 031424380 n.pero@yahoo.com Татјана Димитриевска 070/258-668 tatjana.dimitrievska@yahoo.com	2019.09.06
91	Друштво за производство трговија и услуги образовен центар Визија	Оператор за компјутерски мрежи	Куманово	Североисточен	Видан Додевски ул.Срećко Пужаљка 1/3-1 Куманово 072/311-748 070/226-228 info@vizija.mk	2020.07.02
92	Друштво за производство, трговија и услуги Образовен центар Визија ДОО Куманово	Службеник во сметководство	Куманово	Североисточен	Видан Додевски ул.Срećко Пужаљка 1/3-1 Куманово 072/311-748 070/226-228 info@vizija.mk	2020.07.14
93	Друштво за производство, трговија и услуги Образовен центар Визија ДОО Куманово	Негувател/ка на деца со пречки во развој	Куманово	Североисточен	Видан Додевски ул.Срećко Пужаљка 1/3-1 Куманово 072/311-748 070/226-228 info@vizija.mk	2020.08.07
94	Друштво за производство, трговија и услуги Образовен центар Визија ДОО Куманово	Интернет маркетер во хотелиерството	Куманово	Североисточен	Видан Додевски ул.Срећко Пужаљка 1/3-1 Куманово 072/311-748 070/226-228 info@vizija.mk	2020.09.22
95	Друштво за производство трговија и услуги образовен центар Визија	Дигитален маркетер	Куманово	Североисточен	Видан Додевски ул.Срећко Пужаљка 1/3-1 Куманово 072/311-748 070/226-228 info@vizija.mk	2020.09.22

95	Заштитно трговско друштво за производство, трговија и услуги УНИПЛАСТ БК увоз-извоз Струга – Подружница Центар за стручно оспособување УНИПЛАСТ Скопје	Стаклопластичар – Ламинирач на армиран полиестер	Струга	Југозападен	Ковачески Бојан ул. Партизанска бр.48, 6330 Струга 046/780-180 kovaceskikiko@gmail.com Ковачески Христијан 070/347-357	2018.12.04

Анекс 2
Листа на понудувачи на основно образование за возрасни

Институција/ Установа	Град	Статистички NUTS Регион	Контакти
ОГУДУ „Ванчо Прке“ Штип	Штип	Источен	Трајче Петров Тошо Арсов 14. Штип 070 537 725 naruni.stip@yahoo.com
ОГУДУ „Неготино“ Неготино	Неготино	Вардарски	Коста Шолаков Даме Груев, Неготино 043 361 632 075 422 435 ru _ negotino@yahoo.com
ОГУДУ „Тетово“ Тетово	Тетово	Полошки	Ристе Штакле Слаѓана Јосифовска Иво Лола Рибар 96, Тетово 044 334 320 075 453 595 info@ogu-tetovo.edu.mk
ОГУДУ „Гостивар“ Гостивар	Гостивар	Полошки	Сашо Мерџаноски Билјана Дабеска Мајор Чеде Филиповски ББ, Гостивар 042 217 294 071 550 883 078 344 000 rubmgv@yahoo.com b.dabeska@yahoo.com
ОГУДУ „Пере Тошев“ Прилеп	Прилеп	Пелагониски	Виолета Стојаноска Ѓорче Петров 54б, Прилеп 071 323 031 rutosev@gmail.com
О.У.В. „Антон Сејменович Макаренко“	Скопје	Скопски	Хазби Топојани Сашо Јовановски Џон Кенеди бр.32, Скопје +389 2 622 478 a.s.makarenko@hotmail.com

Анекс 3

Обуки според Оперативен план за активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот за 2020 година

МЕРКА	Цел на мерката	Целна група	Критериуми за влез	Начин на пријавување	Времетраење на обуката	Висина на финансиската поддршка
Обука на работно место за познат работодавач	Стекнување на вештини на невработените лица за извршување на работните задачи во согласност со потребите на работодавачот	Невработени лица од евиденцијата на АВРСМ со минимум основно образование	Завршено минимум основно образование	Известување, Пребарување од евиденцијата на невработени лица,врз основа на профилирање и Индивидуален план за вработување..	3 месеци	Месечен надоместок во висина од 9.000 денари со вклучено осигурување за инвалидност и телесно оштетување причинето со повреда на работа и професионалан болест и данок на личен доход
Обука за стручни квалификации според барање на работодавачите	Обука за стручни квалификации според барањата на работодавачите.	Невработени лица од евиденцијата на АВРСМ	Селекцијата ја врши работодавачот	Известување, Пребарување од евиденцијата на невработени лица,врз основа на профилирање и Индивидуален план за вработување	2 до 4 месеци	Месечен надоместок во висина од 9.000 денари,со вклучено осигурување во случај на несреќа на работно место и данок на личен доход
Стручни обуки според барање на работодавачите	Обука за стручни квалификациии вештини според барањата на работодавачите	Невработени лица од евиденцијата на АВРСМ од ранливи групи (млади до 29 години, лица со попреченост, Роми и други лица во ризик од социјално исклучување	/	Известување, Пријава и Изјава за согласност, Пребарување од евиденцијата на невработени лица врз основа на профилирање и ИПВ	2 до 4 месеци	Месечен надоместок во висина од 9.000 денари,со вклучено осигурување во случај на несреќа на работно место и данок на личен доход
Обуки за побарувани занимања	задоволат потребите од побарувани занимања,социјални услуги[17] иквалификации што водат до „зелени работни места“,	Невработени лица од евиденцијата на АВРСМ	Исполнети минимални квалификации за следење на обуката.	Јавен повик/ Известување, пребарување од евиденција на невработени лица врз основа на профилирање и ИПВ, Пријава и Изјава за согласност.	3 месеци	Месечен надоместок во висина од 9.000 денари со вклучено осигурување за инвалидност и телесно оштетување причинето со повреда на работа и професионалан болест и данок на личен доход

17 Согласно новиот Закон за социјална заштита - се лични асистенти за лица со попреченост и даватели на услуга:помош и нега во домот-негователи

МЕРКА	Цел на мерката	Целна група	Критериуми за влез	Начин на пријавување	Времетраење на обуката	Висина на финансиската поддршка
Обукиза возачи за Ц и Д - категорија	Обуки за возачи со положен возачки испит за категорија „Ц“ и „Д“ кај спроведувачи на обукипријавени на јавен оглас. Лицата кои успешно ќе ја завршат обуката, ќе имаат право да полагаат за возачки испит во лиценцирани испитни центри	Невработени лица од евиденцијата на АВРСМ	Активни баратели на работа во АВРСМ, и тоа: за обука за „Ц“ категорија да имаат полни 21 година и важечка возачка дозвола за категорија „Б“(минимум 1 година), и За обуката за „Д“ категорија: возраст од 24 години и важечка дозвола за категорија „Ц“ (минимум 2 години).	Јавен повик/ Известување, пребарување од евиденција на невработени лица врз основа на профилирање и ИПВ, Пријава и Изјава за согласност	1 месец	/

www.nationalromacentrum.org